HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]כל קלא (א)דבתר נשואין לא חיישינן מהו דתימא הואיל ואתאי לבי דינא ושרינן (א) בקלא דקמי נשואין דמי ותיתסר קמ"ל: ניסת ע"פ ב"ד תצא וכו': אמר זעירי [ב]ליתא למתני' מדתני בי מדרשא דתני בי מדרשא [ג]הורו בית דין ששקעה חמה ולבסוף זרחה אין זו הוראה אלא טעות ורב נחמן אמר הוראה היא א"ר נחמן תדע דהוראה היא דבכל התורה כולה עד אחד לא מהימן והכא מהימן מ"ט לאו משום דהוראה היא אמר רבא תדע דטעות הוא דאילו הורו ב"ד בחלב ובדם להיתירא והדר חזו טעמא לאיסורא כי הדרי ואמרי להיתירא לא משגחינן להו ואילו היכא דאתא עד אחד שרינא אתו תרי אסרנא כי הדר אתא עד אחרינא שרינן לה מ"ט לאו משום דטעות הוא ואף ר' אליעזר סבר דטעות הוא דתניא ר' אליעזר אומר (ב)[ד]יקוב הדין את ההר ותביא חטאת שמינה אי אמרת בשלמא דטעות הוא משום הכי מתיא קרבן אלא אי אמרת דהוראה היא אמאי מתיא קרבן ודלמא קסבר ר' אליעזר יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב א"כ מה יקוב הדין את ההר: הורוה ב"ד להנשא כו': מאי קלקלה ר' (ג)אליעזר אומר [ה]זינתה ר' יוחנן אמר אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט מאן דאמר זינתה כל שכן אלמנה לכהן גדול מאן דאמר אלמנה לכהן גדול אבל זינתה לא מ"ט (ד)[דאמרה] אתון הוא (ב) דשויתין פנויה תניא כוותיה דר' יוחנן (ה)[ו]הורוה ב"ד להנשא והלכה וקלקלה כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט חייבת בקרבן על כל ביאה וביאה דברי ר' אלעזר וחכ"א [ו]קרבן אחד על הכל ומודים חכמים לר' אלעזר [ז]שאם נשאת לחמשה בני אדם שחייבת בקרבן על כל אחד ואחד הואיל וגופין מוחלקין: **מתני'** [ח]האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ואח"כ מת בנך ונשאת ואחר כך אמרו לה חילוף היו הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר (ו)[ט]אמרו לה מת בנך ואח"כ מת בעליך ונתייבמה ואח"כ אמרו לה חילוף היו הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר: [י]אמרו לה מת בעליך וניסת ואח"כ אמרו לה קיים היה ומת תצא והולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר: (ז)[כ]אמרו לה מת בעליך ונתקדשה ואחר כך בא בעלה מותרת לחזור לו אע"פ שנתן לה אחרון גט לא פסלה מן הכהונה את זו דרש רבי אלעזר בן מתיא [1]ואשה גרושה מאישה ולא מאיש שאינו אישה: **גמ'** מאי ראשון ומאי אחרון אילימא [ל]ראשון לפני שמועה ואחרון לאחר שמועה ליתני הולד ממזר משום דקבעי למיתני סיפא אמרו לה מת בעליך ונשאת ואח"כ א"ל קיים היה ומת הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר תנא נמי רישא ראשון ואחרון ממזר ת"ר (ח)זו דברי ר"ע שהיה אומר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכמים אומרים [מ]אין ממזר מיבמה ולימא אין ממזר מחייבי לאוין האי תנא הך תנא דר"ע הוא דאמר מחייבי לאוין דשאר הוי ממזר מחייבי לאוין גרידי לא הוי ממזר אמר רב יהודה

אמר

כל קלא דבתר נשואין. כגון כהן שנשא אשה ואח"כ יצא עליה קול גרושה או זונה: **כיון דאתאי לב"ד ושרינן לה.** הואיל והוצרכה לבא לב"ד להתירה אלמא בחי הוה מספקינן ליה קודם נשואין והלכך כמי שיצא הקול מאותה שעה דמי קמ"ל: **הורו בית דין ששקעה חמה.** בשבת והתירו לעשות מלאכה: **אין זו הוראה.** לסמוך עליה ולפטור יחיד שעשה על פיהם או אם עשו לבור על פיהם אין מביאין פר כשאר העלם דבר אלא כל אחד כשבה או שעירה שאין זה העלם דבר אלא טעות כסבורים שבא בעולם דבר שלא בא דהא לכ"ע גליא השתא דטעות הואי. והכא נמי דמתני' טעות היא כסבורים שמת והנה בא בעלה והכל רואים אלא אעד סמוך: **תדע דהוראה היא.** ע"י הוראת ב"ד היא ניסת ועלייהו תליא ולא אעד דהא בכל התורה עד אחד לא מהימן והכא מהימן דתורה לא האמינתו והם האמינוהו ועבדינן אפומייהו: **מאי טעמא לאו משום דהוראה היא.** וכשהורו שחלב הקיבה מותר דאיעלם מינייהו וסמוך אדעתייהו. והכא נמי אדעתייהו הוא דסמוך דאמרי כל אשה דייקא ומינסבא ונמלא דטעו בהוראתן דהא לא דייקא ואינסבא: **חזו טעמא.** טעם מובהק: **וכי הדר אמרי להיתירא.** בטעם שאינו מובהק מי משגיחין בהו: **אתו תרי ואסרוה.** הרי טעם ברור: **כי הדר אתא עד.** אחד ואמר עכשיו מת שרינן לה: **מ"ט לאו משום.** דאמרינן עד קמא אטעיין והאי בתרא מהימן דאי קמייתא הוראה היא דאדעתין סמכי מכי חזינן טעמא על ידי השנים הללו דלא אורינן שפיר היכי מצינן למיהדר לדעתין קמייתא: **יקוב הדין את ההר.** בניסת ע"פ ב"ד לא אמרינן ע"פ ב"ד הוא ומפטרא אלא הולכין אחר עומק הדברים ואמרינן טעותא הוא דאעד סמוך ותביא חטאת שמינה: **א"כ מאי יקוב כו'.** מדקתני הכי משמע דאי לא מעיינין בה שפיר לפום ריהטא הוה פטר לה: **כל שכן אלמנה לכהן** (ג). דלהכי לא שריוה: **על כל ביאה וביאה.** קסבר רבי אלעזר ביאות מחלקות וטעמא במס' כריתות (דף טו.): **קרבן אחד על הכל.** הואיל ולא נודע לה בינתיים והויא לה כאוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד: **מתני' ואחר כך מת בנך.** ולא הוזקקה לייבום ונשאת לשוק: **ראשון ואחרון.** מפרש בגמ': **ממזר.** וכר"ע מיתוקמא דאמר (לעיל דף מט.) יש ממזר מחייבי לאוין: **קיים היה.** כשניסת: **הולד הראשון.** שהיה לה בעודנו חי: **גמ' אין ממזר מיבמה.** שנשאת לשוק בלא חליצה הואיל וליתה עליה אלא בלאו: **האי תנא.** וחכ"א אין ממזר מיבמה אלמא סבירא להו דיש חייבי לאוין שהולד ממזר מהן (ד) תנא דבי ר"ע היא דאיכא תנא בפרק החולך (לעיל מט.) אליבא דר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לאוין דשאר דמחמת קורבה כגון אנוסת אביו לר' יהודה דאמר קאי עלה בלאו בפ' נושאין (לקמן צז.) וכגון נושא את חלוצתו דקאי עלה בלא יבנה (דברים כה) ולאו דקורבא הוא הוי ממזר: **מחייבי לאוין גרידי.** כגון יבמה לשוק ודומה לה:

בעניותינו

כל קלא דבתר נשואין לא חיישינן. י"מ דוקא דיצא הקול שתחלת הנשואין היו באיסור דלקלא כי האי לא חיישינן דמדעבד נשואין מסתמא דיקו בה במלתא ושקר הוה אבל במאי דהוה אחר נשואין אסרינן שפיר בקלא ולפי זה אתי שפיר ההיא דרוכל דלעיל (דף כד:) ואר"י דאי אפשר לומר כן דבהדיא אמרינן בגיטין (דף פא. ושם) דבכל ענין לא חיישינן גבי כתב גט לאשתו והיא יושבת ומשמשתו תלא והדבר צריך בדיקה ופריך עלה והאמר רב אשי כל קלא דבתר נשואין לא חיישינן וההיא דרוכל דלעיל כדפי' לעיל (דף כד: ד"ה אמר): **ואמרו** לה מת בעליך והדר מת בנך כו' הולד הראשון והאחרון ממזר. אמר ר"י דראשון היינו לפני שמועה והאחרון אחר שמועה כי ההיא דסיפא כדמפרש בגמ' דאין לפרש דלמסקנא דגמ' הוי דהכא מבעל ראשון ומבעל אחרון דהיינו מיבם דקנסו נמי לאוסרה איבם דהא ע"כ האי ממזר דהכא מדאורייתא קאמר כמו שאפרש ומיבם לא הוי ממזר מדאורייתא אפילו לר"ע דמשוי זנות יבמה כזנות דאשת איש לאוסרה איבם דאפילו אשת איש לא מיתסרא מדאורייתא ע"י טעות ואפילו מדרבנן לא מיתסרא איבם הכא למאי דמוקי לה לקמן (דף צד.) בתרי ותרי ובעידי הזמה וגט נמי לא בעי' מאותו מן השוק אם מתחלה נשאת בשני עדים כמו שהיתה מותרת לבעל אם היה קיים: **אבל** חכמים אומרים אין ממזר מיבמה. וא"ת הא משמע בגיטין דאפי' לרבנן הוי ממזר מיבמה לשוק דבפרק הזורק (גיטין דף פ: ושם) בעי הש"ס אמשנה דכל עריות שאמרו (ה) צרותיהן מותרות ניסאו אין זינו לא לימא תיהוי תיובתא לרב המנונא ובנישואין דוקא משום

דמיחלפא

מסורת הש"ס

(א) גיטין פא. פח: פט:, (ב) [סנהדרין ו:], (ג) [נ"ל אלעזר], (ד) רש"ל, (ה) [תוספתא פי"א], (ו) [לקמן צג:], (ז) גיטין פט: לעיל פח:, (ח) [לעיל י: וש"נ ותוספתא פי"א],

◆

תורה אור השלם

1. אִשָּׁה זֹנָה וַחֲלָלָה לֹא יִקָּחוּ וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ כִּי קָדֹשׁ הוּא לֵאלֹהָיו:

ויקרא כא ז

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ושרינן לה כקלא: (ב) שם דאמרה אתון הוא דשויתוני פנויה: (ג) רש"י ד"ה כ"ש אלמנה לכהן גדול דלהכי: (ד) ד"ה האי תנא וכו' ממזר מהן הס"ד ואח"כ מ"ה הך תנא דבי ר"ע הוא וכו' דקורבא הוא דהוי ממזר: (ה) תום' ד"ה אבל וכו' דכל עריות שאמרו פוטרות צרותיהן ניסאו אין:

◆

מוסף רש"י

כל קלא דבתר נשואין לא חיישינן. אע"פ ששנינו בהמגרש (גיטין פח:) דחיישינן לקלא, דתנן יצא שמה בעיר מקודשת לפלוני מקודשת ואסורה לינשא לאחר, עד שיתן לה אותו פלוני גט, הני מילי כשיצא הקול קודם שתנשא לאחר אבל יצא לאחר נשואין לא חיישינן ליה (גיטין פא.), לאוסרה על בעלה ולא להצריכה גט מבעל הקול, שאם אתה מצריכה גט נמצאת אוסרה על זה, דמחזקת לקלא ונמצא זה בועל אשת איש וקיימא לן כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל (שם פט:) וכגון אם נשאת לכהן ויצא עליה קול שהיתה זונה או גרושה, לא מפקינן לה מיניה אלא בעדות ברורה (שם פח:). **אמרו לה מת בנך כו' ממזר.** דבר חייבי כריתות הוא דאשת אח שיש לה בנים בכרת (לקמן צג:).

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פ"י מהלכות גירושין הלכה כ ופי"ז מהלכות איסורי ביאה הלכה כ טוש"ע אה"ע סימן מו סעיף ח וסימן קנו סעיף ה:
מב ב מיי' פ"ה מהל' שגגות הלכה ה ופי"ד שם הלכה ג:
מג ג ד מיי' שם פי"ד הלכה ג:
מד ה ו ז מיי' שם פ"ה הלכה ג:
מה ח מיי' פ"ג מהל' יבום הלכה יט סמג לאוין פג טוש"ע שם סימן קנט סעיף ב:
מו ט מיי' שם הלכה יט סמג שם:
מז י טוש"ע שם סימן יז סעיף נו:
מח כ מיי' פ"י מהלכות גירושין הלכה ו סמג עשין נ טוש"ע שם סעיף נח וסימן קנ סעיף א:
מט ל מיי' פ"ג מהל' יבום הלכה יט:
נ מ מיי' שם סמג לאוין פג טוש"ע שם סימן קנט סעיף ב:

◆

תוספות ישנים

שיש להם לשון המלכות כדאמרינן התם שהיה מספר קומי. תימה למה אין אנו כותבים עתה לשני המלך ואנו כותבים לבריאת עולם. ויש לומר משום שהורגלו בשטרות לבריאת עולם הורגלו נמי בגיטין: והאחרון אינו ממזר. וא"ת ואמאי אינו ממזר כדלעיל מטעם קנס דהא לעיל אמרינן דכי נתגרשה מן הראשון הוי ממזר מן השני מטעם קנס וי"ל דר"ל הכא אינו ממזר מדאורייתא אבל מדרבנן הוי ממזר: ונתקדשה ובא בעלה מותרת לחזור לו. וה"ה דשריא לשני אם גרשה הראשון דראשון ושני שוין דכמו דחזיא לחזור לראשון אם גרשה השני כך מותרת לחזור לשני אם גרשה ראשון: